

Inhoud

Inleiding – 11

DEEL I DE CLIËNT EN ZIJN CONTEXT

Hoofdstuk 1 Autonomie en verbondenheid — 19

- 1.1 Autonomie en verbondenheid als fundamentele behoeften — 19
- 1.2 De mens als deelgeheel — 23
- 1.3 Actief en receptief bewustzijn — 24
- 1.4 De relatie tussen de fundamentele behoeften — 26
- 1.5 Evenwicht of integratie als fundamentele opgave — 28
- 1.6 Zelfbeschikking en verbinding tussen man en vrouw — 30
- 1.7 Effecten van zelfbeschikking en verbinding — 31
- 1.8 Extreme manifestaties van zelfbeschikking en verbinding — 31

Hoofdstuk 2 Autonomie en verbondenheid in het gezin — 35

- 2.1 Autonomie en verbondenheid in gezinsrelaties — 35
- 2.2 Autonomie en verbondenheid in opvoedingsrelaties — 38
- 2.3 Reactiepatronen van kinderen — 40
- 2.4 Hechtingsstijlen, psychodynamiek, cognitieve schema's, behoeftebevrediging en gedragskwaliteiten — 44
- 2.5 Fright: aanpassen — 49
- 2.6 Fight: strijden — 51
- 2.7 Flight: vluchten — 53
- 2.8 Find: persoonlijk reageren — 56
- 2.9 Flicker: aantrekken en afstoten — 58
- 2.10 Interpersoonlijke leerprocessen — 63

Hoofdstuk 3 Het zelf als innerlijk gezinssysteem — 71

- 3.1 Toegestane en niet-toegestane delen — 71
- 3.2 Ontwikkeling van symptomatisch gedrag — 76
- 3.3 Actief en receptief zelf — 79
- 3.4 Leiding van het zelf aan het innerlijk gezinssysteem — 81
- 3.5 Polarisaties in het innerlijke gezinssysteem — 86

Hoofdstuk 4	Autonomie en verbondenheid in de partnerrelatie	— 87
4.1	Belang van de partnerrelatie	— 87
4.2	Typologie van de partnerrelatie	— 88
4.3	Het zelf en de partnerrelatie: handhaving en verandering	— 92
4.4	Collusie als stilzwijgende overeenkomst	— 96
4.5	Codependency in de partnerrelatie	— 99
4.6	Het relatieconflict	— 102
4.7	Via regina: constructieve persoonlijke communicatie	— 107

Hoofdstuk 5	Relaties van het gezinssysteem	— 113
5.1	Interne gezinsrelaties	— 113
5.2	De man-vrouwrelatie: de partnerrelatie	— 114
5.3	De vader-moederrelatie: de ouderrelatie	— 117
5.4	De ouder-kindrelatie	— 118
5.5	De kind-kindrelatie	— 119
5.6	De relatie ik-mijzelf	— 121
5.7	De relatie gezin-samenleving	— 121
5.8	Gezinssysteem en gezinsstructuur	— 122

Hoofdstuk 6	Clënten en hun psychosociale problemen	— 127
6.1	Psychosociale problemen	— 127
6.2	Het biopsychosociale model	— 130
6.3	Psychosociale problemen in de eerste lijn	— 135
6.4	Zorggebruik vanuit cliënten	— 143
6.5	De omgang van cliënten met hun psychosociale problemen	— 146
6.6	Zorggebruik vanuit de eerste en tweede lijn	— 151

DEEL II METHODIEK IN DE BREEDTE: INDIVIDU- EN SYSTEEMGERICHT

Hoofdstuk 7	Psychosociale hulpverlening	— 155
7.1	Methodiek van de psychosociale hulpverlening	— 155
7.2	Functie van de psychosociale hulpverlening	— 157
7.3	Doel van de psychosociale hulpverlening: empowerment	— 158
7.4	Positieve en negatieve krachten	— 161
7.5	Enlargement	— 163
7.6	Enablement	— 164
7.7	Enlightment	— 166
7.8	Waardeoriëntatie van de psychosociale hulpverlening	— 170
7.9	Taak van de psychosociale hulpverlening	— 177
7.10	Taakopvatting: generalistisch-integraal werken	— 179

Hoofdstuk 8 Hulpverleningsrelaties die werken — 185

- 8.1 Effecten van hulpverlening — 185
- 8.2 Effect van de common factors — 186
- 8.3 Evidence-based practices: maximaliseren van de techniek en minimaliseren van de persoon — 189
- 8.4 Evidence-based werkrelaties — 190

Hoofdstuk 9 Gezinsgericht werken bij individuele problemen — 193

- 9.1 Individuele hulpverlening als gangbare praktijk — 193
- 9.2 Het bondgenootschap: de hulpverlener als aangewezen deskundige — 194
- 9.3 Motieven voor individuele hulpverlening — 199
- 9.4 Het vierde probleem bij individuele hulpverlening — 203
- 9.5 De systeembenadering — 205
- 9.6 De psychosociale benadering — 208

DEEL III METHODIEK IN DE DIEPTE: PERSOONLIJK EN ERVARINGSGERICHT

Hoofdstuk 10 De hulpverleningsrelatie — 217

- 10.1 De werkrelatie — 217
- 10.2 De overdrachtsrelatie — 221
- 10.3 Tegenoverdracht — 222
- 10.4 Tegenoverdrachtsmanagement — 225
- 10.5 De persoonlijke relatie — 227
- 10.6 De onderlinge samenhang van de drie bestanddelen — 232
- 10.7 Facetten van de hulpverleningsrelatie — 234
- 10.8 Blokkades in de hulpverleningsrelatie — 238

Hoofdstuk 11 De hulpverlener — 249

- 11.1 Autonomie en verbondenheid in de hulpverleningsrelatie — 249
- 11.2 Effectief persoonlijk leidinggeven — 250
- 11.3 Constructief hanteren van zichzelf — 254
- 11.4 Tweeledige grondhouding — 256
- 11.5 Tweeledige grondhouding bij cultuurverschillen — 263
- 11.6 Hulpverlener als katalysator en als actief deelnemer — 266
- 11.7 Voorbeeld en ervaring — 272
- 11.8 Welbevinden en burn-out — 275
- 11.9 Vier sporen van interveniëren — 281

Hoofdstuk 12 Invoelend begrijpen — 285

- 12.1 Definitie, doel en belang — 285
- 12.2 Vormen van invoelend begrijpen — 286
- 12.3 Onderzoeksgegevens en voorwaarden — 289
- 12.4 Indicaties en contra-indicaties — 290
- 12.5 Valkuilen en grenzen — 292

Hoofdstuk 13	Actief structureren	— 295
13.1	Definitie, doel en belang	— 295
13.2	Onderzoeksgegevens en voorwaarden	— 297
13.3	Richtlijnen voor het constructief uitzenden van persoonlijke boodschappen	— 299
13.4	Richtlijnen voor het constructief persoonlijk ontvangen	— 306
13.5	Richtlijnen voor het constructief hanteren van het communicatieproces	— 312
13.6	Noodzaak van consequent structureren	— 317
13.7	Grenzen en valkuilen	— 318
13.8	Indicaties en contra-indicaties	— 321
13.9	Constructieve persoonlijke communicatie en cultuurverschillen	— 322

Hoofdstuk 14	Zorgvuldig confronteren	— 325
14.1	Definitie, doel, belang en vormen	— 325
14.2	Voorwaarden en richtlijnen	— 329
14.3	Empirische bevindingen	— 332
14.4	Indicaties	— 333
14.5	Contra-indicaties	— 335

Hoofdstuk 15	Persoonlijk reageren	— 337
15.1	Belang, doel en proces van persoonlijk reageren	— 337
15.2	Definitie en vormen	— 343
15.3	Empirische bevindingen met betrekking tot zelfonthulling en feedback	— 344
15.4	Voorwaarden en richtlijnen voor persoonlijk reageren	— 346
15.5	Indicaties voor persoonlijk reageren	— 351
15.6	Contra-indicaties voor persoonlijk reageren	— 354

DEEL IV METHODIEK IN DE LENGTE: OPLOSSINGS- EN BEHANDELINGSGERICHT

Hoofdstuk 16	Het hulpverleningsproces	— 361
16.1	De kwaliteit van de oprechte klungelaar	— 361
16.2	Polariteiten in het hulpverleningsproces	— 364
16.3	Fasen in het proces van de cliënt	— 373
16.4	Leerprocessen in de hulpverlening	— 375
16.5	Basisactiviteiten in het hulpverleningsproces	— 382
16.6	Fasen van het hulpverleningsproces	— 383

Hoofdstuk 17	Probleemverkenning: aanmelding en intake	— 387
17.1	Het aanmeldingsgesprek	— 387
17.2	Contact met de verwijzer	— 388
17.3	Verdeling van aanmeldingen: het maken van de juiste match	— 391
17.4	Het intakegesprek: de verkenning van het probleem	— 392
17.5	De persoonlijke intake van de cliënt	— 399
17.6	Betrekken van significante anderen bij de intake	— 402
17.7	Diagnose of probleemanalyse	— 408
17.8	Overeenstemming over doelen en hulpverleningsplan	— 411

Hoofdstuk 18 Het betrekken van de context bij de hulpverlening — 415

- 18.1 Indicaties, beweegredenen en contra-indicaties — 415
- 18.2 Algemene richtlijnen voor het betrekken van de context — 419
- 18.3 Hoe de context erbij te betrekken? — 420
- 18.4 Onderhandelen en behandelen — 422
- 18.5 Het erbij betrekken van partners — 427
- 18.6 Het erbij betrekken van ouders — 430
- 18.7 Wat te doen wanneer ouders alleen komen? — 433
- 18.8 Het betrekken van familieleden — 435
- 18.9 Enkele valkuilen bij het betrekken van de context — 436

Hoofdstuk 19 Probleemverheldering en probleembespreking — 439

- 19.1 Openen van het gesprek — 439
- 19.2 Probleemverheldering — 441
- 19.3 Ventileren en verhelderen — 444
- 19.4 Probleembespreking — 451
- 19.4 Het leiden van een gesprek — 459
- 19.6 Bespreken van materiële problemen — 466

Hoofdstuk 20 Probleemoplossing en symptoomhantering — 469

- 20.1 De positie van de hulpverlener — 469
- 20.2 De probleemoplossing — 471
- 20.3 Gezamenlijke zoektocht naar de oplossing — 472
- 20.4 Het betrekken van derden bij de oplossing — 481
- 20.5 Oplossingen vinden voor materiële problemen — 486
- 20.6 Oplossingen voor immateriële problemen: symptoomhantering — 494
- 20.7 Het hanteerbaar maken van symptoomgedrag — 499

Hoofdstuk 21 Probleembehandeling — 509

- 21.1 De overgang van oplossing naar behandeling — 509
- 21.2 Het volgen van werkpunt en actiepunt — 513
- 21.3 Interne oriëntatie van de hulpverlener — 521
- 21.4 Zorgvuldig confronteren — 522
- 21.5 Persoonlijk reageren — 530
- 21.6 Hoe weet je dat je goed zit? — 533

Hoofdstuk 22 Vastzitten, afhaken en afsluiten — 539

- 22.1 Vastzitten als tweezijdig proces — 539
- 22.2 Werken in een impasse: vier stappen — 543
- 22.3 Afhaken — 547
- 22.4 Afhaken: wat te doen? — 552
- 22.5 Afsluiten van een gesprek — 554
- 22.6 Afsluiten van de hulpverlening — 556
- 22.7 Afsluiten als proces — 558

Hoofdstuk 23	Kwaliteitszorg en kortdurende hulpverlening	— 563
23.1	Kwaliteitszorg: kwaliteitscontrole en kwaliteitsbevordering	— 563
23.2	Procesgerichte intervisie	— 568
23.3	Kortdurende hulpverlening	— 579
23.4	Korter werken ook bij langerdurende contacten	— 584
23.5	Kortdurende hulpverlening en kwaliteitszorg	— 591
Bijlage	Competenties van de hulpverlener	— 597
Literatuur		— 601
Register		— 623